

ALİ SEYDÎ
BEY

LUGATÇE-İ EDEBİYÂT

[İnceleme-Metin-Dizin]

HAZIRLAYAN: BEKİR BELENKUYU

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2023, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 299

Edebiyat: 146

ISBN 978-625-6432-10-9

Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, 2023

Yazar: Ali Seydi Bey

Hazırlayan: Bekir Belenkuyu

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Kitap Editörü: Ömer Zülfe

Mizanpaj/Kapak Uygulama:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Egokitap (Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Ali Seydi Bey

Lugatçe-i Edebiyat [İnceleme-Metin-Dizin]

Hazırlayan: Bekir Belenkuyu (Dr. Öğr. Üyesi) Editör: Ömer Zülfe (Prof. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2023.

152 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 299)

ISBN 978-625-6432-10-9

1- Edebiyat 2- Klasik Türk Edebiyatı 3- Lugat

İçindekiler

Önsöz.....	7
Kısaltmalar.....	9
Giriş.....	11
1. Ali Seydi Bey'in Hayatı ve Eserleri.....	13
1.1. Tarihe Dair Eserleri.....	15
1.2. Ahlâka Dair Eserleri.....	16
2. Ali Seydi Bey'in Sözlükçülüğü ve Dil Konulu Eserleri.....	17
2.1. Resimli Kamus-ı Osmanî.....	17
2.2. Seci ve Kafiye Lugati.....	18
2.3. Lugatçe-i Edebiyat.....	18
2.4. Defter-i Galatât.....	18
2.5. Lisan-ı Osmânî'de Müsta'mel Lugat-i Ecnebiyye.....	18
2.6. Musavver Dâiretü'l-maârif.....	18
2.7. Resimli Yeni Türkçe Lugat.....	19
3. Lugatçe-i Edebiyat'ın Türü ve Edebiyat Terimlerini Ele Alan Eserler.....	21
4. Lugatçe-i Edebiyat'ın Şekil ve Muhteva Özellikleri.....	27
5. Lugatçe-i Edebiyat'ın Kaynakları.....	37
6. Eserin Neşrinde Takip Edilen Hususlar.....	39
7. Çevriyazı Abecesi.....	41

LUGATÇE-İ EDEBİYÂT

Metin.....	43
Sonuç.....	135
Kaynaklar.....	137
Dizin.....	143
Ekler.....	151

Önsöz

Osmanlı edebiyatını ve özellikle manzum metinlerini anlama çabasında olanlar için önemli ipuçları sunan belagat metinleri bu alanda çalışanların mutlaka ele aldığı eserlerdendir. Bir bütün halinde karşılaşılan metinlerin detaylarını fark ettikçe açılan kapılar, Osmanlı edebiyatından zevk alanların daima daha fazlasını istediği bir merakı beraberinde getirir. Merakını bir yandan giderip bir yandan da besleyen belagat çalışmaları hem araştırmacıyı hem de muhatapları ciddi anlamda beslemektedir.

Aslında belagatın konusu olan edebiyat kavram ve terimleri başlangıçta müstakil bir şekilde karşımıza çıkmaz. Ama meseleyi ele alan isimlerin yaklaşımı neticesinde temel düzeydeki belli konuların ayrıca derlendiği görülür. Edebiyat terimlerini muhatabına nasıl sunacağı konusunda da farklı yollar izleyen müellifler yeni usuller geliştirebilmişlerdir. Klasik belagat kitaplarında belli başlıklar altında fakat bir yığın halinde bulunan terim ve kavramlara kolayca ulaşmak pek mümkün olmamaktadır. İlgili başlıkların alfabetik bir sözlük mantığıyla ele alınması konunun muhataplarına büyük kolaylık sağlayacaktır.

İşte edebiyat kavram ve terimlerini kullanışlı ve kolay bir şekilde sunmayı amaçlayan Ali Seydî Bey'in *Lugatçe-i Edebiyât*'ı küçük fakat örnek alınacak bir eser olarak karşımıza çıkar. Çok yönlü ve farklı alanlarda kalem oynatmış bir isim olan Ali Seydî Bey'i meseleyi

böyle kolay ve kullanışlı hale getirmeye sevk eden sebep muhtemelen onun eğitimcilğinde gizlidir. Edebiyat bahislerini muhataplarına özellikle öğrencilerine aktarma gayreti onun *Lugatçe-i Edebiyât* gibi kullanışlı sözlükler yazmasına vesile olmuştur.

Çalışmamızda Ali Seydi Bey'in sözlükçülüğünü ön plana çıkaran girişte meselenin arka planını ele almaya çalıştık. *Lugatçe-i Edebiyât*'ın türü diyebileceğimiz belagat eserlerinin tarihçesiyle ilgili bilgiler çerçevesinde Ali Seydi Bey'in eserini konumlandırdık. Edebiyat terimlerini ele alan ilk sözlük olarak tespit ettiğimiz bu eserin incelemesini önemli gördüğümüz noktalar üzerinden yaptık. Bugünkü alfabeyle göre yeniden dizdiğimiz metinle birlikte bazı dizinleri de ekledik.

Yaptığımız çalışmayla türünün tertip ve usul bakımından ilk örneklerinden birini ortaya koymaya çalıştık. Her ne kadar dikkatli ve titiz bir çalışma yapmaya çalışsak da eksik veya hatalarımızın olması kaçınılmazdır. Karşılaşılan böyle durumların nazar-ı müsamaha ile tarafımıza bildirilmesini istirham ederim.

Son olarak bazı isimleri burada zikretmek istiyorum. Bu çalışmada baştan sona emeğini ve hakkını asla inkâr edemeyeceğim hocam Ömer Zülfe'ye özellikle teşekkür ediyorum. Çalışmanın her aşamasında katkısı büyüktür.

Çalışmamın yayımlanmasında kendisinden büyük destek gördüğüm aziz dostum Muzaffer Kılıç'a da müteşekkirim. Bu ve diğer çalışmalarında büyük fedakârlık gösteren başta çok kıymetli zevcem Kübra Hanım'ı ve çiğerpârelerim Reyyan, Meryem ve Selim'i burada minnetle anmalıyım.

Bu çalışmanın edebî metin ve sözlük araştırmalarına katkı sağlaması temennisiyle...

Bekir Belenkuyu
Eskişehir 2023

LUGATÇE-İ EDEBİYÂT

METİN

‘Ali Seydī

Luġatçe-i Edebiyāt

Seci’ ve Kāfiye Luġat’ına zeyl olarak tertīb olunmuşdur.

Ma‘ārif Nezāret-i Celīlesinin Ruḥṣatını Hā’izdir

Der-sa‘ādet

Maṭba‘a-i Kütübhāne-i Cihān

Bāb-ı ‘Alī Caddesinde Numara 23

1324

Seci’ ve Kāfiye Luġatına Zeyl

İfāde

*Seci' ve Kāfiye Luġati'*nı tertīb için ta'kībine mecbūr olduğumuz tarīk-i ĩcāz ve ihtisār ma'ānī-i elfāzın lāyıkıyla tebyīn ve tevzīhine ve 'ale'l-ħuşūş ıstīlāhāt-ı edebiyeniñ tafşil ve teşrihine bir hā'il-i üstüvār teşkīl etmiş ve bu ise bünyād-ı kavīm-i maķşadı sektedār eylemekte bulunmuş idi.

Binā'en-'aleyh: Cebr-i noķsān için bütün ıstīlāhāt-ı mer'iyeye edebiyeyi ta'rifleriyle, mişalleriyle ĩzāh ve tefsir veyā bir noķta-i merkez-i ħüsn-i niyet olarak pergār-ı maķālī muħiṭ-i ĩcāz üzerinde tedvīr etmek üzere eserimiziñ bir lāhika-i müfide ile tezyil ve tezyinine lüzüm görülmüştür.

Vāķā'ā *İstīlāhāt-ı Edebiyye* nāmyla elde Mu'allim Nācī merħūmuñ bir eser-i mükemmeli mevcūd ve bu bābdaki himmet-i mu'allimānesinden dolayı rūh-ı müşārün-ileyhiñ hediye-i behiyye-i fātihaya gösterdiği istihķāk nā-maħdūd ise de eser-i ma'rūzuñ evvelen: Kāffe-i muştalāhāt-i ħāvī, sāniyen: Emr-i taħarriyi teshile medār olacak tertīb-i hecā'iyi muħtevi olmaması, sālişen: Bir takım mülāhazāt-ı ħuşūşiyye ile tafşil ve taṭvīl edilmiş olmak ħasebiyle luġat şeklinden çıķmış bulunması şu lāhikanıñ tertibi lüzümünü selb ve tehdid deĝil belki ĩcāb ve teşdīd etmektedir.

Bizim için burada söyleyecek bir söz var ise o da:

Esās-ı eser -ber-muķtezā-yı noķta-i nazar- evāħir-i kelimāt i'tibāriyla müretteb ve muħarrer bulunduğu ħālide lāhikada- teshilen li'l-tetebbu'- ħurūf-ı hecā tertibiniñ mer'ī ve mu'teber olduğunu ķāri'in-i kirāma teblīĝ ve beyāndan 'ibārettir.

- A -

‘acüz (عجز): (‘A.) Neşirde bir fıkranın nihâyet cümlesine, şi’rde bir beytiñ ikinci mısra‘ının nısf-ı ahîrine denir. Mişâl:

Dōst bī-pervā felek bī-raḥm devrān bī-sükūn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavī ṭālī‘ zebūn (Fuzûlî: *Dîvân*:
G.209/1)

beytindeki ṭālī‘ zebūn, ‘acüz’dür.

‘aks ve tebdîl (عكس و تبدیل): (‘A.) Bir fıkranın cüz’-i evvelini cüz’-i şânisi üzerine taqdîm ile her iki cüz’ün irâdı bedî‘asıdır. Mişâl:

Her kesîñ bir revîşî, her revîşîñ bir kesi var (Ali Ferrûh Bey ? (Avcı,
2019: 356))

āheng (آهنگ) : (‘A.) Kelâmın üslûb-ı insicâmına denir.

- āheng-i selâset (آهنگ سلاست) : Kelimâtın sem‘a hoş gelecek şürette intisâk ve insicâmından ‘ibârettir.
- āheng-i taklîdî (آهنگ تقلیدی): Eşyâyı aşvât ile taşvîr eylemek-ten ‘ibârettir. Mişâl:

Güm güm öter âsmân şadâdan
Güm-geşte zemîn bu mâcerâdan (Şeyh Gâlib: *Hüsn ü Aşk*: 297)

ve:

...Cem‘ olunan tokuz ‘aded kâfiñ muşâdeme-i aşvâtından hâşıl olan
dağdağa ve şakşaka dirileyenlerin kulaqlarını dağğ ve şakğ etmekte.

ve:

Pür etdi küçeyi şıyt-ı feşāfeş-i dāmān
Erişti zirve-i nahīde çın çın-ı halhāl (Nedīm: Dîvân: K.7/29)

- **âheng-i ‘umūmî** (آهنگ عمومی): “Kelāmuñ ba‘zı aqsāmına ve ‘arz olunan şey’iñ ba‘zı ahvālīne tābī‘ olmayıp hey’et-i mecmū‘asına şāmūl ve terākībīñ huşūl-i te’sīrāt-ı ‘umūmiyyesine medār” (Recâizâde Mahmud Ekrem, 1299: 172) olur.

ahz ve sirkat (اخذ و سرقة): (‘A.) Başkasınıñ eş‘arından bir beyit veyâ muşra‘ı cüz’ice tahrîf ederek veyâhūd ba‘zı elfāzı tebdîl ile bir mefhūmu ‘aynen aralık kendi eş‘arına ve âşarına ‘ilâve etmek uşūl-i gayr-i müstahsenesi.

aşâlet (اصالت): (‘A.) İfâdeniñ ibtizâlden maşūniyetiyle fikriñ hasâsetten berâ’atı demektir.

‘azl (عزل): (‘A.) Harf-i meddi harf-i imlâ yerine koymak. Mişâl:

Hüzne dā’ir şohbet açdıñ eylediñ *maḥzūn* beni (Muallim Naci, 1307: 114)

muşra‘ındaki *maḥzūn* gibi.

Kaynaklar

- Ahmed Cevdet Paşa: *Belâgat-ı Osmâniyye*: Karabey, Turgut; Atalay, Mehmet (2000). *Belâgat-ı Osmâniyye Ahmed Cevdet Paşa*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ahmedî: *Dîvân: Gülüm, Emrah* (2022). *Ahmedî Dîvânı (İnceleme-Tenkitleli Basım)*, İstanbul: DBY Yayınları.
- Akalın, Şükrü Haluk (2017). “Ali Seydi Bey ve Sözlükleri”, *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, s.s. 1-7.
- Akdağ, Ahmet (2019). “Telhîsü’l-Miftâh’ın Türkçe Tercüme ve Şerhlerine Göre Tevcîh Sanatı”, *İnönü University International Journal of Social Sciences & İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (İNİJOSS), Cilt: 8, Sayı: 2, s.s. 583-595.
- Âkif Paşa: *Dîvânçe*: Saraç, M. A. Yekta ve Andı, Fatih (1997). “Âkif Paşa Divançesi”, *İlmî Araştırmalar*, Sayı: 4, s.s. 135-178.
- Artuk, İbrahim (2007). “Nişan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 33, s.s. 154-156.
- Aslan, Üzeyir; Hakan Taş ve Ömer Zülfe (2018a). *Osmanlı Edebiyatının 100’ü*, Ankara: OTTO Yayınları.
- Aslan, Üzeyir; Hakan Taş ve Ömer Zülfe (2018b). *Osmanlı Edebiyatının 200’ü*, Ankara: OTTO Yayınları.
- Aslan, Üzeyir; Hakan Taş ve Ömer Zülfe (2018b). *Osmanlı Edebiyatının 300’ü*, Ankara: OTTO Yayınları.
- Avcı, İsmail (2019). “Sa’dî’nin Atasözü ve Vecize Derlemesi: Berceste Misralar ve Güzide Beyitler”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Sayı: 41, s.s. 339-378.
- Ayverdi, İlhan ve Topaloğlu, Ahmet (2008). *Kubbealtı Lugatı Asırlar Boyu Tarihî Seyri İçinde Misallî Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı.

- Bağdatlı Rûhî: *Dîvân*: Ak, Coşkun (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin I-II*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Bâkî: *Dîvân*: Küçük, Sabahattin (2019). *Bâkî Dîvânı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Batr, Betül (2018). "Ali Seydi Bey'in Eğitime Dair Gölgede Kalmış Bir Eseri: "İptidailere Mahsûs Tarih-i Osmanî"", *V. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu 10-12 Mayıs 2018 İstanbul*, Tam Metin Bildiriler, s.s. 114-130.
- Coşkun, Menderes (2007). *Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Çatıkkaş, M. Ata (2016). *Seci' vü Kafiye Lügati I-II Ali Seydî Bey*, İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
- Çelik Kesmeğülü, Müzeyyen (2014). *Edebî Yönden Hazine-i Evrâk Dergisinin İncelenmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Değirmençay, Veyis (2010). "Zahîr-i Fâyâyî'nin Masnû' Kasidesi", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 22, s.s. 543-558.
- Ergun, Sadettin Nüzhet (1956). *Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul: Semih Lütfi Matbaası ve Kitabevi.
- Fâzıl: *Dîvân*: Beyhan, Esra (2021). *Enderunlu Fâzıl Divanı (Metin-İnceleme)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- Fuzûlî: *Dîvân*: Kılınç, Abdülhakim (2021). *Fuzûlî Dîvânı*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Fuzûlî: *Hadikatü's-Sü'edâ*: Güngör, Şeyma (1987). *Hadikatü's-Sü'eda Fuzulî*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Gûbârî: Ünlü, Osman (2011). "Hoşça Bak Zâtına Kim / Âlem-i Kübrâsın Sen" Nazire Geleneği İçinde Şeyh Gâlib'in Meşhur Şiiri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, s. s. 236-253.
- Güleç, İsmail (2022). "Tâhirü'l-Mevlevî'nin Edebiyat Lügati Sadece Bir Lügat midir?", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Yavuz Armağanı, Cilt: 14, Sayı: 29, s.s. 564-575.
- Hâletî: *Dîvân*: Kaya, Bayram Ali (2017). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, e-kitap. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56159,azmizade-haleti-divanipdf.pdf?0>
- Hâmî: *Dîvân*: Yılmaz, Kadri Hüsnü (2011). *Hâmî Ahmed (Diyarbakri) Divanı İnceleme-Metin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Hayber, Abdülkadir-Hüseyin Özbay (1997). *Muallim Naci'nin Şiirleri*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Hevâyî: *Dîvân*: Çakır, Zehrâ Vildan (1998). *Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Dîvânı'nın Tenkidli Metni ve İncelenmesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Hüseyin Remzi (1306). *Mir'atü'l-beyt (Hanımlara Yadigar)*, İstanbul: Âlem Matbaası.
- İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (2002). *Son Asır Türk Şairleri (Kemâlî'ş-Suarâ)*, Cilt: IV, Hazırlayan: İbrahim Baştuğ, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- İnci, Handan (1999). *Şiir ve Hakikat -Yazılar ve Tartışmalar-*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kadı Burhâneddin: *Dîvân*: Ergin, Muharrem (1980). *Kadı Burhâneddin Divanı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Kanal, Hatice Kübra (2010). *Ali Seydi Bey'in Ahlak Düşüncesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kaplan, Mehmet (1951). "Tabiat Karşısında Abdülhak Hamid", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, s.s. 167-187.
- Kemâl Paşazâde: *Dîvân*: Saraç, M. A. Yekta (2021). *Kemâl Paşazâde Dîvân ve Diğer Şiirler*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kunt, İbrahim ve Kunul, Bahar (2015). "Süleyman Fikri Erten'in "İlm-i Belâgatdan Beyân ve Bed'î Hülâsası" Adlı Eseri", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 34, s.s. 207-246.
- Lâmî: *Dîvân*: Burmaoğlu, Hamit Bilen (1983). *Lâmî'î Çelebi Dîvânı (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Macit, Muhsin ve Uğur Soldan (2004). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Manastırlı Mehmed Rifat (2019). *Külliyât-ı Kavâid-i Osmâniye*, Hazırlayan: Fatih Kaya, İstanbul: Hiper Yayın.
- Mehmed Said (1291). *Mülîstan*, İstanbul.
- Mermer, Ahmet ve Neslihan Koç Keskin (2005). *Eski Türk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Muallim Nâcî (1307). *Istîlâhât-ı Edebiyye*, İstanbul: Şirket-i Mürettebiye Matbaası.
- Muallim Nâcî (1883). "Selîmiyye", *Tercümân-ı Hakikat*, Numara: 1542, 27 Temmuz 1883.
- Muallim Nâcî: *Istîlâhât-ı Edebiyye*: Saraç, M. A. Yekta (2017). *Muallim Naci Istîlâhât-ı Edebiyye*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Muhîbbî: *Dîvân*: Yavuz, Kemal ve Yavuz, Orhan (2016). *Muhîbbî Dîvânı Bütün Şiirleri Kânûnî Sultan Süleyman*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

- Mûsâ Kâzım Paşa: *Külliyât: Bardakçı, Ramazan* (2007). *Mûsâ Kâzım Paşa: Hayatı, Sanatı ve Külliyyatı*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nâbî: *Dîvân: Bilkân, Ali Fuat* (1997). *Nâbî Dîvânı I-II*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nâbî: *Hayriyye: Kaplan, Mahmut* (2019). *Nâbî Hayriyye*, Ankara: Kültür Bakanlığı, e-kitap. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67684,nabi-hayriyyepdf.pdf?0&_tag1=EC14749540EDDA04932E16674F39E835F8E3C7DE&crefer=1DE62E7A55D8941B171522E722E54029C671552136CF8AA9684C5CB3B3AFA218
- Nedîm: *Dîvân: Macit, Muhsin* (2016). *Nedîm Dîvânı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını.
- Nefî: *Dîvân: Akkuş, Metin* (2018). *Nefî Dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 10.05.2022]
- Nev'î: *Dîvân: Tulum, Mertol; Tanyeri, M. Ali* (1977). *Nev'î Divan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Öztürk, Dinçer (2022). "Muallim Naci'nin Şiirlerine Cenab Şahabettin'in Yazdığı Nazirelerin Mukayeseli Edebiyat Bağlamında Karşılaştırılması", *Hikmet - Akademik Edebiyat Dergisi*, Sayı: 17, s.s. 212-235.
- Parlatır, İsmail; Çetin, Nurullah ve Sazyek, Hakan (1997). *Recâî-zade M. Ekrem Bütün Eserleri II*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Râgıb Paşa: *Dîvân: Demirbağ, Ömer* (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb, Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.*
- Recâîzâde Mahmûd Ekrem (1299). *Ta'lîm-i Edebiyat*, İstanbul: Mihran Matbaası.
- Recâîzâde Mahmud Ekrem: *Ta'lîm-i Edebiyat: Hazırlayan: Furkan Öztürk, İstanbul, DBY Yayınları, 2016.*
- Recâîzâde Mahmûd Ekrem: *Zemzeme* (1306). İstanbul: Karabet Matbaası.
- Recâîzâde Mahmûd Ekrem: *Zemzeme II* (1300). İstanbul: Matbaa-i Ebuzziyâ.
- Sâbit: *Edhem ü Hümmâ: KARACAN, Turgut* (1990). *Edhem ü Hümmâ*, Sivas: Karacan Yayını.
- Sâmî Paşazâde Sezâî: *Pederimin Mezârında: Kerman, Zeynep* (2003). *Sâmî paşazade Sezai Bütün Eserleri 1-2*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sâmî: *Dîvân: Kutlar, Fatma Sabiha* (2017). *Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, e-kitap. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56084,arpaeminizade-mustafa-sami-divanipdf.pdf?0>
- Saraç, M. A. Yekta (2007a). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul: 3F Yayınları.
- Saraç, M. A. Yekta (2007b). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*, İstanbul: 3F Yayınları.

- Sarıbaş, Erdal (2020). *Ali Seydi Bey'in Tarih Düşüncesi*, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Seyyid Vehbî: *Dîvân: Dikmen, Hamit* (1991). *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Soysal, M. Orhan (2005). *Edebî Sanatlar ve Tanınması*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sünbülzâde Vehbî: *Lutfiyye: Beyzâdeoğlu, Süreyya Ali* (1994). *Sünbülzâde Vehbî Lutfiyye*, İstanbul: Bedir Yayınevi.
- Şenay Şişman, Rabia (2019). *Defter-i Galatât Dil Yanlışı Sözcükler Defteri*, İstanbul: DBY Yayınları.
- Şeyh Gâlib: *Dîvân: Okçu, Naci* (ty). *Şeyh Gâlib Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, e-kitap: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10654,metinpdf.pdf?0>
- Şeyh Gâlib: *Hüsn ü Aşk: DOĞAN, Muhammet Nur: Şeyh Galib Hüsn ü Aşk Metin-Nesre Çeviri-Notlar ve Açıklamalar: İstanbul 2002, 420 s., Ötüken.*
- Şeyhülislam Yahyâ: *Dîvân: Kavruk, Hasan* (ty). *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, e-kitap. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0>
- Şığva, Bülent (2009). "Sec'i ve Kafiye Lûgatı", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 4, Sayı: 4, s.s. 1068-1072.
- Tâhîr'ül-Mevlevî (Tahir Olgun) (1936). *Edebiyat Lügatı*, İstanbul: Âsâr-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı.
- Tâhîr'ül-Mevlevî (Tahir Olgun) (1994). *Edebiyat Lügatı*, Hazırlayan: Kemâl Edib Kürkçüoğlu, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Tâhîr'ül-Mevlevî (Tahir Olgun) (2022). *Edebiyat Lügatı*, Hazırlayan: İsmail Güleç, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Uzun, Mustafa İsmet (1989). "Ali Seydi Bey", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 2, s.s. 442-445.
- Uysal, R. Selçuk (2010). *Belâgat ve Edebî Sanatlar Lügatı*, Ankara: Doğu Kitabevi.
- Yetiş, Kazım (1992). "Belâgat - Türk Edebiyatı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 5, s.s. 384-387.
- Yöntem, Ali Canib (1946). "Sünbülzade Vehbi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 1, Sayı 1, 81-104.
- Ziyâ Paşa: *Harâbât I* (1291). İstanbul: Matbaa-i Âmire.

LUGATÇE-İ EDEBİYÂT

[İnceleme-Metin-Dizin]

Edebiyat tarihinde önemli bir yere sahip olan belagat türündeki eserler farklı asırlarda çeşitli şekil ve muhtevalarda karşımıza çıkar. Özellikle XIX. asrın ikinci yarısında çeşitli kademelerdeki okullarda okutulmak üzere yeniden ele alınan belagat konuları muhatapların seviyesi nazara alınarak tanzim edilmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan pek çok isim muhtevaya önem vererek hacimli fakat kullanımı zor eserler kaleme almıştır. Çok yönlü bir kişi olan Ali Seydî Bey, farklı ihtiyaçlara cevap vermek üzere hazırladığı sözlüklerden edindiği tecrübeler neticesinde belagat konularını yeni bir sunumla ortaya koymuştur. Özellikle klasik şiirle ilgili en temel edebiyat terimlerini alfabetik bir sözlük şeklinde tanzim eden Ali Seydî Bey, *Lugatçe-i Edebiyât* adlı eseriyle Muallim Nâcî'nin *İstîlâhât-ı Edebiyye*'sinin muhtevasını kullanışlı bir hale getirirken, Tâhir'ül-Mevlevî'ye ait Edebiyat Lügati'nin şekil bakımından müjdeleyen ilk örneği tertip etmiştir. Edebiyat terimlerini öz bilgilerle örnekler çerçevesinde sunan ve sözlükçülük bakımından önemli bir numune olan *Lugatçe-i Edebiyât*'ın bu yeni neşri konuyla ilgili araştırmalara katkı sağlayacaktır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6432-10-9

9 786256 432109